

# FOAIA DIECESANĂ.

Organ al Eparchiei gr. or. rom. a Caransebeșului.

Apare odată în săptămână: DUMINECA.

SOCIETATEA PEDA.  
ort. rom.  
din ARAD.

**Prețul Abonamentului:**  
Pentru Austro-Ungaria pe an . . . 5 fl. — cr.  
" " " " pe 1/2 an . . . 2 " 50 "  
" România și străinătate pe an . . . 14 franci  
" " " " " " pe 1/2 an 7 "

**Prețul inserțiunilor:**  
Pentru publicațiuni oficiale, concurse,  
edict etc. tipărite de 3 ori, dacă conțin până  
la 150 de cuvinte, 3 fl., până la 200 de cu-  
vinte, 4 fl., de aci în sus 5 fl.

Correspondențele se adresează redacțiunii  
„FOAIA DIECESANĂ“;  
eară banii de prenumerațiune și inserțiunii la  
ADMINISTRAȚIA  
Librăriei și Tipografiei diecesane în Caransebeș.

## Istoria bisericii gr. or. române din Transilvania și Ungaria dela „unire“ până la anul 1810.

(Urmare).

Luând cele amintite în considerare ajungem la concluziunea, că pe timpul lui Leopold I. abia au început Românii a trece la unire și și aceștia au fost numai episcopul și câțiva aderenti dintre preoțime, cari trec la unire numai pentru foloase materiale, dar nici decum din convingere; poporul român nu a luat parte la unire, ci a trecut încetul cu încetul în decursul timpului constrâns fiind de iesuiți, preoțimea unită și de dirigătorii, cari îi constrângeau cu brachiu militar a se declara pentru unire,<sup>1)</sup> dar partea cea mai mare a poporului român a rămas până astăzi statornică în credința moșcenită dela strămoșii săi

\* \* \*

Din cele espuse până acum am putut vedea, că numai o parte mică dintre Români a trecut la unire cu biserica Romei, ear partea cea mai mare a rămas și mai d. parte la religiunea greco-ortodoxă. Aceștia au ajuns cu încetul earăș la autonomia bisericească și li-a succes în timpul mai nou — prin activitatea mai multor bărbați zeloși — a-și recăștiga mitropolia suprimată la anul 1701 și a asigura

<sup>1)</sup> Cât de mult au avut Românii să sufere din partea catolicilor putem vedea dintr'o scrisoare a arhimandritului Isaia din muntele Athon; eată ce cetim la Golubinski op. cit. pag. 57: „călători el în țara Septepolia, care a scăpat de sultan și s'a supus cesarului; în ea sunt mulți oameni ortodoxi, cari din partea paștilor au persecuțiuni religioase; veni din Viena trimisul de Roma și inventariind toate bisericile, a zis tuturor preoților, că toți să fie în unire cu biserica de Roma și dacă benevol nu vor voi, îi vor martirisa, ear poporul va fi deobligat prin decretule Cesariului și din aceasta obligatiune este mare întristare, de oare-ce sub jugul turcesc li era greu din cauza contribuțiunilor, dar constrângeri religioase nu erau“.

pentru biserica gr. ort. libertate deplină. Pentru a înțelege mai bine fazele, prin cari a trecut dezvoltarea bis. gr. ort. dela unire până la 1810, vom împărți istoria acestui restimp în 2 perioade și anume:

I. Dela denumirea lui Atanasie în anul 1701 până la denumirea lui Ghedeon Nichetici de episcop al bisericii gr. ort. în anul 1783.

II. Dela denumirea lui Gedeon Nichetici 1783 până la denumirea lui Vasile Moga 1810, în care restimp s'a dezvoltat biserica gr. ort. sub conducerea episcopilor de naționalitate sârbească și sub conducerea unor administratori episcopesci.

I

Starea, în care se aflau Românii remași la ortodoxie, a fost foarte deplorabilă. Deși aproape tot poporul protesta contra unirei ei nu erau luați în considerare, religiunea gr. ort. nu se mai privia ca esistentă în Transilvania, Românii ortodoxi nu mai căpătară episcop și preoți, ba și pe cei veniți sau hirotoniți în alte țeri îi scoteau din Transilvania, căci intențiunea guvernului era, ca cu încetul să-i atragă pe toți Românii la unire și credeau a-și ajunge scopul numai în cazul, dacă nu vor avea preoți ortodoxi.<sup>1)</sup>

Timp de 83 de ani au fost lăsați Românii ortodoxi fără episcop și preoțime și erau siliți a-și hirotoni preoții pe ascuns la București, Moldova ori de cătră mitropolitul din Carloviț;<sup>2)</sup> de aceea nici nu putem vorbi în restimpul acesta de o dezvoltare a bisericii gr. ort. în Transilvania sau de

<sup>1)</sup> Hintz op. cit. pag. 38 zice: „Man lies ihnen Bedenkzeit durch den Beitritt zur Union der unter diesen Bedingungen erteilten Begünstigungen und Rechte sind theilhaftig zu machen.“

<sup>2)</sup> Șaguna op. cit. tom. II. pag. 177.

vre-un cler organizat. Istoria bisericii gr. ort. în restimp de 83 ani nu e altceva decât un șir lung de suferințe, căci deși erau Români și mai înainte persecutați de calvini tot se mai puteau apăra, acum însă au venit pe lângă suferințele de mai înainte altele noaue din partea rom.-catolicilor, și chiar și din partea fraților de un sânge trecuți la unire, au avut să sufere mult. Diregătorii aveau misiune strictă să oprime ori-ce mișcare contra unirei și să lățască în ori ce mod unirea între Români.<sup>1)</sup>

Între astfel de împrejurări totuș se aflară în Transilvania oameni energici, cari să apere cauza celor rămași în ortodoxie. Poporul alege pe un nobil Gavril Nagyszegi de curator, îi incredință toată afacerea și îi dăte plenipotență să protesteze în numele seu.

Gavril Nagyszegi un Ungur nobil, trecut dela biserica rom.-catolică la cea gr. ort., a fost secretar la episcopul Teofil,<sup>2)</sup> om învățat (homo probe literatus), care cunoscuse bine legile patriei.<sup>3)</sup> Înzestrat cu plenipotență din partea poporului începù G. Nagyszegi, împreună cu alți nobili și mai mulți preoți, a protesta la guvern contra unirei și cerură, ca cancelarul Betlen să li legalizeze plenipotența.

Betlen după cum marturisează însuși<sup>4)</sup>, — nu a voit să primească protestul, fiindcă — deși era îndreptățit — se temea de urmări, ci îl trimite pe Nagyszegi la protonotariul Sárossy Ioan care a luat protestul sub pecetea împărătească. Totodată i-a dat Betlen lui Nagyszegi sfatul să nu se grăbească cu protestul, căci nu-i va fi spre bine, dar Nagyszegi respunse, că pentru Dzeu la toate este gata, încă și a muri.

Pașul făcut de Nagyszegi și ceilalți Români nu li convenia rom.-catolicilor și guvernului din Viena și avu urmări triste atât pentru Români, cât și pentru protonotariul Sárossy, carele primise protestul. Nagyszegi și sotii săi fură închiși din mandantul contelui Apor în Sibiu, ear protonotariul Sárossy depus și toate averile lui confiscate.<sup>5)</sup>

Fiind însă starea politică pentru Leopold nefavorabilă începu a trăta pe ortodoxi cu mare

<sup>1)</sup> Eată ce scrie Mihail Cserei, un istoric renumit, despre mijloacele prin cari se propaga unirea: Pentru că măcar că împăratul, cum s'a zis mai sus trimisese patent, dar în taină a scris cu mâna sa și sub pecetea sa secretă generalului Rabutin, ca să nu grăbească cu patentul cel mai dinainte, că numai silit de religiunile acatolice din Ardeal l-a dat, ci din toată puterea lui să se nevoiască ca preoții cei românesci nu cu alta fără numai cu religia cea catolică să se uniască" Șincai op. cit. III pag. 193.

<sup>2)</sup> Hurmuzachi op. cit. pag. 60.

<sup>3)</sup> P. Bod op. cit. pag. 257.

<sup>4)</sup> Șincai op. cit. pag. 201.

<sup>5)</sup> Hurmuzachi op. cit. pag. 71.

blândețe și astfel se întâmplă, că Ioan Sárossy — apelând la împăratul fu restituit în postul și demnitatea sa, ear cu privire la Nagyszegi și soții sei — după închisoare de 2 ani — dăte ministrul austriac instrucția ca „judele transilvan să-i judece după legile patriei, dar să nu esecute judecata, pentru ca să poată avea loc grația împăratului.“<sup>1)</sup> După ce se finî cercetarea fură eliberați Nagyszegi și ceilalți Români, cari se aflau în închisoare.<sup>2)</sup> Fapta plină de energie a lui Nagyszegi era un spîie în ochii rom.-catolicilor și a diregătorilor, cari aveau mandat să propage unirea între Români, de aceea scrie generalul Rabutin primatelui Collonics,<sup>3)</sup> că Nagyszegi e numai o unealtă în mâinile reformatilor. Alții îl declară pe Nagyszegi de om fără caracter care fusese închis mai de multe ori pentru furătură. — Toate aceste calomnii nu au nici o basă istorică și sunt nisce scornituri din partea iesuiților, fiindcă Nagyszegi avea energia să lucreze contra unirei cu biserica Romei.

Petru Ionescu.

(Va urma.)

## Schițe din Istoria literaturii române.

Text făcut de prof. E. Hodoș pentru tinerimea Institutului pedagogic și teologic din Caransebeș.

(Continuare)

2. Sub impresiunea cântecelor *poporane* a scris Alecsandri primele sale poezii dintre anii 1842 și 1852, cuprinse sub titlul *Doine și Lăcrimioare*; dintre Doine sunt în formă poporană: Doina, Andrii popa, Colo 'n vale la fântână, Strunga, Cântec haiduceșc, Mândruliță dela munte, Mărioara Florioara; între Lăcrimioare sunt cunoscute: *Tu care iești pierdută în neagra veșnicie*, dedicată ficei lui C. Negri, Elena Negri, care fusese mireasa lui Alecsandri; *La Venția*, *Barcarola*, *Gondoleta*, *Biondinetă*, scrise în urma călătoriilor prin Italia, ș. a. Ca adaus la acest prim volum (constător din 67 de poezii, 251 de pag. ediția 1875) se mai gădesc între altele: *Desrobirea țiganilor*, *Adio Moldovei*, *Strofe lui C. Negri*. — Limba în care sunt scrise Doinele și Lăcrimioarele, o limbă cu adevărat românească, a produs un puternic resunet la mulți scriitori, și a făcut ca lucrările lui Alecsandri să fie cu drag citite de publicul românesc de pretutindinea.

<sup>1)</sup> P. Bod op. cit. pag. 258—259

<sup>2)</sup> Hurmuzachi op. cit. II pag. 82.

<sup>3)</sup> Baritiu „Părți alese“ I pag. 222.

Volumul II. sub titlul *Mărgăritărele\**) cuprinde poeziile scrise în cea mai mare parte între anii 1852—1862 (46 de poezii, 200 de pag.) și începând cu Deșteptarea României, la 1848; urmează poemul istoric Sentinela Română, unde poetul arată în cuvinte puternice năvălirile popoarelor din Azia și lupta lor:

- ... Earba nu se clătina,  
Frunza nu se legăna,  
Paserea la munți sbura,  
Feara 'n codri tremura,  
5 Căci prin lumea spăimântată  
În uimire cufundată,  
Treceau reci fiori de moarte  
Presimțiri de rele soarte...  
... Eată oardele avane,  
10 Eată limbile dușmane  
De Gepizi, și de Bulgari,  
De Lombarzi și de Avari,  
Vin și Hunii, vin și Goții,  
Vin potop, potop cu toții,  
15 Pe cai iuți ca rândunele  
Fără frâne, fără șele,  
Cai sirepi ce fug ca vântul,  
De cutremură pământul!...  
Sai, Române, pe omor,  
20 Fă-te fulger răzbitor,  
Fă-te Dunăre turbată,  
Fă-te soartă nempăcată,  
Căci potopul eată-l vine  
Și-i amar, amar de tine!  
— Vie!  
25 Ca o stâncă naltă,  
Ce din vârf de munte saltă,  
Tună, se rostogolește,  
Cade, rumpe și zdrobește  
Codri vechi din a sa cale  
30 Până 'n fund în fund devale:  
Astfel crunt ostașul meu  
Îș izbește calul seu  
Peste codri mișcători,  
De barbari năvălitori...  
35 Fulgeri ies din ochii sei,  
Fulgeră mii de scântei  
Dintr'a armelor ciocniri  
Și lucioase zingheniri.  
Sbor topoarele-aruncate,  
40 Sbărnae-arcele 'ncordate,  
Și săgețile ușoare  
Noureează mândrul soare.  
Caii saltă și nechează,  
Lupta urlă, se 'ncleștează,  
45 Și barbarii toți grămadă  
Mortii crude se dau pradă.

\*) Români de peste Miclov numesc mărgăritărele albele fice ale primăverii, care în Moldova poartă numele de lăcrimioare.

Nota lui Alecsandri.

Zece cad, o sută mor,  
Sute vin în locul lor;  
Mii întregi se risipesc,  
50 Alte mii în loc sosesc.  
Dar viteazul cu-a sa pală  
Face drum printre năvală,  
Și pătrunde prin săgeți,  
Că-i Român cu șapte vieți!

Tot vol. II. mai cuprinde câteva impresiuni din călătoriile în Spania: În Alhambra, Dela Siera Nevada; apoi legenda Biserica risipită, Nic. Bălcescu murind, Banul Mărăcină, Moldova la 1857 în starea iei atât de tristă; iar în formă populară sunt scrise: Hoțul și Donnața, Dragoș, Visul lui Petru Rareș, la urmă Înșiră-te mărgărite, legendă după o poveste din popor.

Vol. III. (pag. 193+144 ediția 1875 cu 91 pe poezii, între care 17 legende) cuprinde poeziile dintre 1862 și 1875 și începe cu frumoasele *Pasteluri*. Poetul ne descrie în culori strălucitoare diferitele scene din natură, ca bunăoară: sfârșitul de toamnă; pădurea în vremea iernii; gerul aspru și sălbatic; viscolul ce frământă lumea, când lupii suri ies după pradă, iar călătorul rătăcește pe dealuri și codri; în vreme ce altul stă la gura sobei și gânditor privește focul pălpâind vesel; după eara cea viscoloasă ni se descrie primăvara cea voioasă; cucoarele; noaptea și dimineața; scene din viața plugarilor: aratul, sămănatul, secerișul, cositul; și mai înainte de toate iubita sa luncă din *Mircești*:

*Luncă, luncă, dragă luncă! rai frumos al pării mele,  
Mândră 'n soare, dulce 'n umbră, tainică la foc de stele!*

Exemplu dintre Pasteluri: *Plugurile*

- Noroc bun! Pe câmpul neted ies Români cu-a lor pluguri,  
Boi plăvoni în câte șase trag, se opintesc în juguri.  
Brațul gol apasă 'n coarne; ferul tăe brazde lungi,  
Ce se 'nșiră 'n băttură ca lucioase negre dungii.*  
5 *Treptat câmpul se umbrește sub a brazdelor desime;  
Iel rezună 'n mare sgomot de voioasa argățime.  
Ear pe lanul ce în soare se svântează fumegând  
Cocostărcii cu largi pasuri calcă rar și meditănd.  
Acum soarele-i 'n ameazi; la pământ omul se 'ntinde;*  
10 *Cărd de fete și neveste dela sat aduc merinde;  
Plugul zace 'n lan pe coaste, ear un mândru flăcăuș  
Mând boii la izvoare și îi paște la imaș.  
Sfântă muncă dela țară, izvor sacru de rodire,  
Tu legi omul cu pământul în o dulce înfrățire. —*  
15 *Dar lumina amurgește, și plugarii câtră sat  
Hătulind pe lângă juguri se întorc dela arat.*

Precum în poeziile sale lirice, Alecsandri știe să nimerescă accente blânde și gingașe, tot asemenea în poezii narative, în *Legende*, nimereste accentele energice pentru descrierea luptelor, cu sgomotul lor de arme și cu tropotul de copite.

Subiectul Legendelor îl scoate din povești, din tradițiune și din istorie. Sub titlul *Legende* se

află: Dumbrava roșie, Răzbunarea lui Statu-Palmă, Ana Doamnă, Pohod na Sybir, Legenda rândunicăi, Dan căpitan de plai, Grui Sănger, Legenda ciocărliei, Vlad Țepeș și stejarul ș. a.

Cuprinsul poemului istoric *Dumbrava roșie* se rezumă în următoarele: Ștefan, Domnul Moldovei, învinge pe Albert, craiul Lehiei; ear pe cei priuși dintre Leși îi pune în juguri, ca să are un câmp, unde samănă apoi ghinda, din care va răsări Dumbrava roșie.

Alecsandri împarte acest poem în opt părți, și adică: I. Albert al Lehiei pleacă plin de fală cu o numărăoasă oștire asupra lui Ștefan al Moldovei. II. Moldova se ridică: bătrâni, femei și copii își caută adăpost în codri și mănăstiri, junii și bărbații aleargă în fața dușmanului, înarmați cu arce, barde, coase și ghioage țintuite. III. și IV. Tabăra leșească și cea română stau față în față: cea dintâi își petrece la lumina focurilor, ride în hohote, resună în lungă depărtare cântecele vesele ale Leșilor; tabăra română ie liniștită, tăcerea nopții în pădure nu iese întreruptă decât ici colo prin poene, unde oștenii povestesc de luptele avute și își gâtesc armele pe ziua de năvală. V. În ziua următoare Ștefan cuvintează oșterei. VI. Incepe năvala asupra taberei leșești, incunjurate cu șanțuri și înarmate cu tunuri; după o crâncenă luptă Românii pătrund în tabără. VII. Lupta în tabără urmează așa, că fiecare din eroii lui Ștefan își alege câte un dușman polon, și se luptă cu iel până când înșfârșit Leșii sunt cu desăvârșire înfrânți. VIII. În partea din urmă opt mii de Leși, înjuțați la pluguri, în loc de boi, se opintesc să are pământul; eară în brazde se aruncă ghinda, ca să crească pe seama urmașilor: *Dumbrava roșie*.

Pecând Dumbrava roșie iese cea mai lungă din poeziile narrative ale lui Alecsandri, *Răzbunarea lui Statu-Palmă* iese una din cele mai scurte și mai reușite. Aici vedem, pelângă piticul Statu-Palmă-barbăcot, pe uriașii Sfarmă-peatră și Strâmbă-lemne; cel dintâi uriaș ie personificarea puterii, care sfarmă stâncile, al doilea ie personificarea puterii, ce strâmbă și frânge arborii codrilor. Tustrei sunt persoane luate din bazmele populare. Alecsandri descrie pe uriașii, cari aleargă după Făt-frumos, în modul următor:

- ... *Sfarmă-peatră* cu largi pasuri calcă munte după munte,  
*Trece riuri fără poduri și prăpăstii fără punte,*  
*Lăsând urme de cutremur la tot pasul, în tot locul!*  
*Unde vede-o stâncă naltă, iel o macină cu palma,*  
 5 *Bolovanii sub picioare-i dau dea dura, dau dea valma,*  
*Și cu peatra măcinată și cu petrile-aruncate*  
*Iel iezește, bate, umflă riurile tulburate.*  
*Culmele trec peste șesuri, apele trec peste maluri,*  
*Valuri mari se sparg în șgomot, repezite peste dealuri,*  
 10 *Dar nici clocotul lor aprig, călbucind, ferbând în spume,*  
*Nici chear troncăutul de zăraveni bolovani în rostogol*  
*Nu 'ngrozesc ca Uriașul, ce s'arată crunt la lume,*  
*Cu fălci negre scârșnitoare, cu ochi roși, cu peptul gol,*

- Iel apare pe sub nori, ca un munte de turbare,*  
 15 *Ce-amenință și pământul să-l turtească 'n răzbunare!*  
*Cu și dânsul Strâmbă-lemne, uragan de vijelie,*  
*Între 'n lunci, păduri și codri ducând viscol, ducând larmă;*  
*Popul nalt l'a lui suflare ca o creangă se mlădie,*  
*Ulmul cade, fagul crapă și stejarul gros se dărmă.*  
 20 *Iel pătrunde prin desime, trece iute prin zăvoae,*  
*Și sub brațul său puternic totul pârde, trăznește,*  
*Tot se runpe, se restoarnă, se sucește, se îndoaie,*  
*Ș' un trocan de crengi, de arbori pe-a lui urmă se clădește.*

(Va urma.)

## Zidirea bisericei greco-or. române din Doloave și calamitățile întâmplăte în decursul ei.

(Continuare.)

Considerând mai departe cumcă sumele de bani aflate la Arsa Gruin cu 580 fl., la Ioța Stoianov cu 1025 fl., la Ioan Semian cu 480 fl., la Jiva Lupulev cu 600 fl., la Ignatie Cusmanov cu 60 fl., și la Mihai Miceang cu 25 fl., nu sau putut justifica adecă numiții acușați conform atestatelor de avere fiind sêraci n'a putut se comprobeze în mod admisibil titiul de câștig al acestor sume de bani și cumcă acești bani sau aflat la dênșii parte ascunși parte ținuiți în astfel de loc, unde nimenea nu-și elocă averea sa câștigată în mod legal; — din considerațiune că Ioan Semian este mășinist-locataru și că, conform opiniunei expertilor, cassa a fost deschisă de mâni esperte, din acestea toate s'a constatat fără dubietate întervenirea lui Ioan Semian la spargerea casei; — din considerațiune, că deși opiniunea expertilor dată în privința aceea, că cum a decurs spargerea casei? încât-va se abate dela modul predat de cătră acușați prin recunoșterea lor proprie, totuși în esența aceea opiniune coincide, încât adecă și expertii — au permis, cumcă acușatii au putut se întrebuinteze la spargerea casei și feru cel mare, pentru că capătul din jos și ascuțit al acestui fer, dovedește aplicarea lui la lucrări de spargere, prin care întrebuintare și aplicare a acestui fer spargerea verosimile s'au putut îndeplini într'un timp mai scurt; — în considerațiune, că și uneltele cari servesc de corpus delicti și cari unelte s'au aflat cu ocasiunea descoperirii casei sunt astfel de unelte cari numai lăcătarii le folosesc;

din considerațiune cumcă dintre aceste unelte un ciocan, un fer mic de spart și l funie (streang, paivan), toate aceste unelte Ioan Ierg, care în calitatea sa de învățăcel — a fost aplicat la Ioan Semian, sub jurământ le-a recunoscut de atari unelte, pe cari Ioan Semian le-a întrebuintat în lucrătorea sa; — din considerațiune că aceea parte a fasiunilor acușătorilor, care fasiune se refere la cele întâmplăte în fața locului, în locul de rugăciune din Doloave și cu ocasiunea îndeplinirii faptului de furt, este una și aceeași fasiune și coincide întru toate cu fasiunile date de martorii Georgiu Popovicu, Ioan Bitevicu și Draga Bitevicu;

din considerațiune că Mihai Miceang, care s'a apărât cu următoarele, întru cât adecă dênșul a afirmat cumcă în 9 Martie 1891, luni a fost în Timișoara, eară de aci în cealaltă zi marți dimineața la 4 oare au plecat din cetate, cătră stațiunea calei ferate, și cumcă dênșul a fost în Timișoara în aceea zi de luni, în a cărei săptămână s'a ținut târgul așa numil al lui Iosif, — această afirmațiune a sa însă dênșul nu a putut-o comproba, deoarece martorii ascultați relativ la această împrejurare, Ioan Weiser și Carol Pecz nu a fasionat precis în privința zilei, eară martorele Ludovic Hario a fasionat sub jurământ, cumcă dênșul s'a întâlnit cu Mihai Miceang în 20 Martie, adecă în a doaua zi de a târgului de vite din Timișoară; deși acest din urmă martore se înșală în aceea privință, că târgul de vite din Timișoara a fost în 19 și 20-lea a unei Marțișor fiindcă Târgul de țară dela St. Iosif din Timișoara și anume târgul de vite, conform comunicatului produs dela căpitanatul din

Timișoara s'a ținut în 12, 13, 14 și 15 târgul pentru negoț de sub cort în 14, 15, 16 și 17-lea, eară mênatul vitelor s'a începute în 12-lea, și astfel, dacă martorele numit a convenit cu Mihai Micang în a doaua zi a târgului de vite, aceasta zi a putut fi numai ziua de 12-lea Martișor;

din considerațiune în urmă, că acușaii prin recunoștințele lor proprii repetite de mai multe ori în naintea judelei investigătoriu, toți la oaltă reciproc și unison au predat istoria furtului în special: cum dênșii au sosit în comuna Doloave și cum au mers până la pusta „Katalarga” cum și dênșii până la minuțiositate au descoperit astfel de împrejurări, despre cari numai și numai însuși făptuitorii puteau se aibă cunoștință: acușaii — în urma tuturor acestora, și atât pe basa recunoștințelor lor proprie dată la protocolul luat prin respectivul conducător de protocol aplicat spre aceasta în toată forma legală, precăt, și conform fasiunelor martorilor Georgiu Popoviciu, Iovan Biteviciu Draga Biteviciu și Ioan Ierg precum și pe basa fasiunei lui Aron Bartolomeiu, — deoarece la Ioan Semian, Ioța Stoianov și Jiva Lupulev sau aflat și Arme, despre cari și conștii lor au avut cunoștință, — toți ca complici au trebuit se fie declarați de vinovați în faptul criminal pentru furt, amăsurați §§-lor 133 și 334 precum și a punctului 4 din §-ul 336. și a §-lui 337 din codicele penale.

9. Georgiu Tomici, care ca acusat au recunoscut înaintea judelei investigătoriu, cumcă dênșul au ascuns în casa sa pre Jiva Lupulev și pre Ignat Cusmanov și cumcă din banii furați, sciind cumcă aceștea bani au provenit din furătură, o parte din ei a reținut la sine, respective din banii ascunși la sine, lui Mladen Giurgev i-a dat 270 fl., și lui Georgiu Sgërdea asemenea 270 fl., eară 80 fl., si-a reținut sieși și pentru scopurile sale, deși acest acusat în de-ursul pertractărei finale și-a retras fasiunea sa de recunoștință proprie făcută în naintea judelei investigătoriu, totuși luând în considerațiune, că acusatul nu a fost în stare să-și motiveze din destul revocarea fasiunei sale, eară aceea încă nu a pututu-o comproba, că de unde a agonisit sunele de bani ascunse într'un mod atât de suspicios și predate lui Mladen Giurgev și lui Georgiu Lupulev, precum și că Jiva Lupulev și Ignatie Cusmanov de facto au fost deținuiți la acusatul de cătră gendarmariă, astfel acusatul atât pe basa recunoștinței sale proprie, cât și pe baza recunoștinței acușaiilor Ignatie Cusmanov și Mladen Giurgev, în virtutea §§-lor 370 și 374 a trebuit să fie declarat de vinovat pentru crima pitulării de hoți și pentru delictul ca părtinitoriu al acestui fapt de furt.

10. În urmă acusatul Mladen Giurgev, care înaintea judecătoriaului investigătoriu au recunoscut, că din banii furați, sciind dênșul prea bine, că accia sunt bani furați dela acusatul Ignatie Cusmanov a capătat 15 fl., eară dela Georgiu Tomici, asemenea acusat 270 fl., și cumcă acești bani dênșul parte ia cheltuit, parte ia ascuns, — deși acusatul în decursul pertractărei finale și-a revocat această fasiune a sa, deoarece însă nu a fost în stare de a-și motiva revocarea sa, de o parte, eară de altă parte nici neputând comproba aceea împrejurare, că de unde a căștigat banii găsiți la sine, astfel dênșul atât pe baza recunoștinței sale proprie, cât și a recunoștinței a acușaiilor Georgiu Tomici și Ignatie Cusmanov în tenoarea §-lui 370 din codicele penale au fost declarat de vinovat pentru crima pitulării de hoți.

La măsurarea pedepsei față de Ioan Semian, Iovan Căpătină, Iovan Chincajan, Mihai Micang, Arsa Gruin, Ioța Stoianov, Ignatie Cusmanov și Jiva Lupulev sau luat în considerațiune ca împrejurare agravatoare: curagiul, pregătirea lor în mai multe rânduri, quantal mare a sumei de bani furate, săntenia locului de unde a furat cassa cu bani, cualificațiunea în mai multe rânduri a furtului afară de aceasta și referitoriu la Jiva Lupulev, s'au luat în socotință și aceea cumcă dênșul a fost pedepsit pentru furt, în urma tuturor acestora, pedeapsa croită prin sentința de față s'a aflat de cores-punzetoare faptului de furt comis.

Computarea arestului inquisițional de o durată atât de lungă în pedeapsa perderei de libertate a acusatilor din arestul inquisițional se basează pe §-ul 94 din codicele penale. În contra lui Jiva Lupulev, care e judecat definitiv pentru furt la închisoare de 8 luni, și în contra căruia procedura criminală asemenea pentru furt

este încă și acuma în curgere la tribunalul reg. din Timișoara, în privința pedepsei totale măsurând asupra lui se vor lua dispozițiuni numai după ce sentința de față va avea valoare de drept.

Deținerea acușaiilor și mai departe în arest ca captivi își află eseplicațiunea în împrejurarea, că din motivul nesiguranței lor personale, ei foarte ușor pot deșerta și se pot face nevăzuți.

Condamnarea acușaiilor la rebonificarea sumei de desdaunare precum și la speșele de procedere și de intertențiunea robilor e efluxul condemnării acușaiilor.

Sumele de bani aflătoare în deposit judecătoreșc, — din considerațiune, că acușaii însiși au recunoscut, că aceste sume de bani sunt din banii furați și cumcă prin urmare pretensiunea bisericeii la dreptul de proprietate asupra acestor bani este pe deplin constatată — se hotăreșce a se estrada bisericeii gr. or. române din Doloave. Eară reținerea celorlalte obiecte din deposit își afla moti-varea sa în aceea, că asupra acestor obiecte au însinnat alți indivizi dreptul lor de proprietate.

În privința dispozițiunilor făcute cu referire la disolverea esepuțiunii de asigurare ordinară asupra averilor acelor inculpați în contra căroro procedura criminală este sistată, nu se ia nici o măsură prin sentința de față, ci atari dispozițiuni se vor îndeplini prin decisiune specială.

Dat în Panciova, la 30 August 1892. Vozary președinte Czi-pott notariu.

(Va urma).

## Apele minerale

ale Sângeorgiului român din nobilul District al Năsăudului (astăzi, Comitatul Bistrița-Năsăud) în Nordostul Transilvaniei.

De

— Dr. Leo Mureșan. —

(Reproducerea e opriță.)

(Continuare.)

O apă minerală proaspătă, bună simplă de isvor sau fântână, după ce ți-a stimpărat setea și îți ștergi buzele um-de, să știi că conține mult acid carbonic legat. În apa sodată se bagă cu puterea acidul carbonic pe cale artificială.

A te depărta de natură e crimă.

Ar fi fleacuri toate apele minerale când ai cugeta numai la acidul carbonic din ele, și nu și la sările lor. Sările împreună cu gazul legat, fac minuni în contra morburii. Apoi și temperatura apelor minerale joacă un rol eminent.

Sângeorgeanul și amicul meu, profesorul de științele naturali la gimnasiul superior din Năsăud D-I A. P. Alexi zice într'o broșurică germână (die St.-Georger Săuerlinge im Nordosten Siebenbürgens und die Flora auf dem Gebiete derselben), că: temperatura apelor sângeorgene numără vara 11° C, și toamna 12° C. El mai documentează, că apele acestea sodate (natron) ocupă rangul prim între apele europene de aceeași valoare. Eu mă alătur la afirmarea lui Alexi.

Cine se scaldă în apa Sângeorgiului numai odată, vede că, pelea lui se face momentan roșie de rușine pentru că nu a întrebuițat baia mai înainte\*). Omul poate numai câteva minute petrece

Acidul carbonic din apă iritează pelea, și sângele din organele nobile vitali interne se străcură în vasele purtătoare de sânge a marelui organ-pele.

în baie. După baie, în luna lui cuptoriu, e dorit soarele cald, și oameni nu gifăesc când se preumblă după scaldă. Baia rece e numai pentru oameni robuști. Oamenii slabi se scaldă în băi calde, cari treptat se reduc la temperatura băilor reci.

Acidul carbonic legat de apă se întrebuințează contra sucurilor nenaturali ale stomacului, ale intestinelor. El face apetit, delătură sgârciuri (spasme) de stomac, regulează lipsa mare și mică a trupului, dacă își au isvorul lor într'o nutrire nehygienică. Are influință asupra pietrilor din beșica ferei, a udului, asupra încheieturilor noduroase și morboase de multă vreme, asupra contragerilor de mușchi, asupra inveninărilor cu metale: plumb, argint viu etc.

Acidul carbonic legat de apă reduce volumul și sporesce greutatea corpului omenesc. Face din oameni umflați și rotunzi de figură, oameni atleți și voinici. Grăsimea sacă, mușchii se desvoaltă. Reduce la starea normală. Organele nobile vitali crescute mari prin morburi sau exese. Aici se numără ficatul mare (maiu) sub coastele drepte, splina mare (lespede) sub coastele stângi. Lucră cu rezultat bun asupra diferitelor bolfe, (umflături, glute ghințuri) precum e: scurta sub foalele mic, nima (scurtă) sub susuori, gușa etc. Lărgeșce canalele învălite sau obduse cu pele mucoasă și strâmtate de morburi precum este: canalul astupat a beșicii de fere în gălbinare, canalul udului, a intestinului gros, a matricei (uterus), a gâtului, și multe canale sau țevi ale plumănelor atăcate de câtar sau de aprindere. Pelea mucoasă în aprindere se umflă.

Cantitatea acidului carbonic din isoarele noastre ale Sângeorgiului după analiza făcută de specialistul Fr. Folberth, trimis de guvernul Transilvaniei (1857), e frapantă. E unică în felul ei, și astupă gura oamenilor, cari laudă alte acrimi natronate ale Europei. Compozițiunea apelor minerale ale Sângeorgiului român e așa de norocoasă, încât face un *Haupttrefser* față de celelalte ape de asemenea natură.

Renumitul profesor de chimie din Viena, (la carele am lucrat și eu în laboratoriuul său, odinioară Handels-Academie, cu Teclu în frunte) Dr. Ernst Ludwig, de presinte rectorul universității sêngur a fost frapat de rezultatul foarte favorabil al analizei chimice al isoarelor Sângeorgiului român.\*)

(Va urma.)

## Varietăți.

**Mulțămită publică.** Reuniunea romană de cânt. din Nicolinț vine a mulțami pe calea publicității pentru marinimoasele oferte și suprasolviri, primite cu ocaziunea concertului ținut în com. Petrovoselo la 27 Ianuarie st. v. a. c. în favorul reuniunei de cântare, și anume D-lor Pavel

\*) De voi trăi am se mai vorbesc în asta cestiune.

Borca, paroch în Petrovoselo. 1 fl. 50., Ianichie Neagoe, preot Petrovoselo 1 fl., Pop, medic în Satul nou 3 fl. Cnol not. com. în Petrovoselo. 3 fl. Roșculeț not. com. în Satunou 2 fl., Smedereva, comerciante Petrvs. 4 fl., Petcu jude com. în Satunou 1 fl. 50 cr., Kecskemety vice. not. Satunou 50 cr., Gaspăr inv. Satunou 50 cr., Mûler 50 cr., Györfy apotecariu 50 cr., Mihailov 50 cr., Neagoe, comerciante 50 cr., Secușan 50 cr., Țarina 50 cr., — Summa 20 fl.,

Primească sus numiți Domni mulțămita noastră cea mai călduroasă. — *Antonie Popoviciu*, președinte. — *Vasilie Popoviciu*, casariu.

**Scut în contra glonțului.** Foile ne aduc vestea senzațională, ca unui croitoriu cu numele Dowe din Mannheim în Germania ia succes a afla un soi de pânură, prin care nu strêbate glonțul de pușcă. Încercările făcute în Mannheim și în Wiesbaden a dat cele mai suprinzătoare rezultate adevă, că dela orice distanță, — fie mică, fie mare — glonțul nu strêbate prin pânură, ci se respinge. Un consort din Berlin a și oferit genianului croitoriu o sumă considerabilă pentru vinderea patentului.

**Necrolog.** Grigorie I. Bratian, președintele Ligei culturale române la Bucuresci, a murit în 10 Martie n.

**Necrolog.** Mercuri în 10 Februarie 1893 petrecurăm la vecinica odichnă pe veteranul preot Florea Cioloca din Tirnova, protopresbiteratul Bocșei-montane, reposit Duminecă în 7. Februarie la 5 oare după prânz în etate de 75 ani, păstorind turma lui încedințată 48 de ani. Cursul acest lung al vieții sale l'a înfrumțesat cu fapte folositoare și a implinit cu consciință și cu blândete oficiul său. După densusl a rămas 6 feciori și 4 fete, dintre cari, pre lângă starea sa cea modestă, unul este vrednicul paroch și asesor consistorial din Șipet Teodor Cioloca, eară altul capelanul și următoriuul său în parochiă Floria Cioloca.

Înmormântarea s'a sêvrșit cu cuvenita pompă prin preotul local Ioan Miclea, asistat de preotul din Sculea Silviu Colojoară. Însărcinatul protopresbiteriuului, preotul Michai Eremia din Ezeriș, precum și ceialalți preoți și învățatori din vecinătate, cari au fost invitați prin părintele Teodor Cioloca în persoană, și au promis, că vor veni, nu scim din ce cauză a escelat prin absența lor, făcându-ne numai sê asceptăm după ei înzădar, și sê în târziem cu înmormântarea.

Rêspunsurile le-au esecutat tinerimea scolară, parte cântăreții sub conducerea bravului învățatoriu din Tirnova Petru Dalea. Cuvântarea funebrală a rostit-o preotul Silviu Colojoară.

Biserica a fost plină de popor, rămas credincioși religiunei strămoșesci, dar și cei uniți sê înfățișară dimpreună cu preotul și conducătorii lor, dovedindu-se prin aceasta, că repositul prin modestia, blândeta și bunătatea inimei sale a sciut să-și păstreze chiar și la strêini stima și respectul cuvenit.

Eară noi, carii am perdut în rēposatul pre binevoitoriuul părinte și amic povățuitoriu, nici când nu-l vom nita și neștearsă ni-va fi aducerea aminte de el. Dumnezeu să-i așeze sufletul lui la odihnă vecinică. — C.

**Mulțămită publică.** Cu ocaziunea concertului împreunat cu joc arangiat la 2/14 Februarie în favoarea școlii gr. or. român din Șipet au încurs la subscribul casariu următoarele oferte și suprasolviri: Prin rambursă poștală trimiși părintelui Nicalae Stoia: dela magn. sa d-l V. Babeș Bpeșta 3 fl. dl Dr. Emil Babeș, avocat Bpeșta 1 fl. dl Titu Babeș Dr. în drepturi 1. fl. dl Ilie Trăilă, adv. în oravița 1 fl. 50 cr. Din loc: Adolf Bilich not. com. 1 fl. 40 cr. Dimitrie Tieranu proprietariu 1 fl. 50 cr. Artur Türk, proprietariu 2 fl. Mor Manheim, proprietariu și doamna Verona Bauernfeind câte 1 fl. Leopold Schwarcz, comerciant 90 cr. Wadimir Wirowacz, Anton Czapp, Arpad Billich, Wilhelm Rosselmann, și Emil Steiner, câte 50 cr. Ioan Szorzansky adj. not. D. Lovaszy inv. ung. Jacob Steiner și Ion Orbau, câte 40 cr. George Mustețiu, econom din Ciacova, Mica Frauț, jude în Sculia, și Eugeniu Georgiu paroch în Cadar câte 50 cr. Trifon Șoșdian inv. în Folea 60 cr. Domnii arangiatori câte 1 fl. 50 cr. Venitul preste tot face 77 fl. 77 cr. ieară spesele 62 fl. 77 cr. — deci rămâne un venit curat de 15 fl. depuși la subscribul casariu până când se vor întrebuița conform scopului și destinațiunei lor.

Când aducem aceasta la cunoștiință on. public ne simțim obligați a da espresiunea mulțămitei noastre tuturor acestor prea stimați domni, cari de astădată ni-au sprijinit întreprinderea noastră în favoarea școlii noastre confes. române. Bunul Dzeu să le dea cu mult mai mult. Șipet, în 17. Februarie 1893. — *Teodor Cioloca*, — președinte. — *Nicolae Stoia*, — notariu — *George Virovaț*, — casariu.

**Mulțămită publică.** *Văduva*, repositului Eugeniu Constantinovici de German *Iuliana năș. Lazarovici de Srediște* din preună cu fca s'a *Anna* măritată de *Potera* au donat bisericii noastre un policandru de metal aurit pentru 18 lumini în preț de 120 fl., mai multe icoane, 3 măsaie scumpe 2 pentru s. pristol și 1 pentru iconostas. Mai departe aflându-se în biserică noastră 2 scaune, remase dela biserică veche mai de tot ruinate le au renovat punând tot deodată și o sumă de 40 fl. epitropiei spre renovare, când ar fi de lipsă, și acelea să rămână spre suvenirea bisericii batrâne. În 13 Februarie ținându-se părăstas pentru susnumitul adormit ni-au mai donat 3 perdele pentru ușile altarului din postav negru întunecat etc. La finea acestui Părăstas, ce s'a celebrat prin preotul Ioan Juica și Terențiu Botta, învățătorul din loc Simeon Savu ținând o cuvântare în numele comitetului parochial a mulțămit nobilei familii pentru facerile de bine aduse bisericii rugând pre înduratul Dzeu pentru lungirea vieții celor remași ear pe repositul să-l așeze între sântii sei — German, Febr. 1893. — *Comitetul par.*

## Publicațiune

Din partea comunității de avere a fostului regiment conf. romano banatic Nr. 13 se escrie pentru următoarele clădiri resp. lucruri licitatiune minuendă prin oferte închise ș. a.

a) Pentru zidirea unei case cu grajd, fântână etc. în Bozovicu;

b) Pentru reconstruirea closetului din aripa dreaptă a casei Nr. 513 în Caransebeș;

c) Pentru îngrădirea cu stachete de fer și decorarea curții și grădinei a așa numitei case grăniceresci și diferite repărături la casa grănicerească din Băile Erculane.

Pentru clădirile resp. lucrurile menționate s'au preliminarat ș. a.

Pentru cele sub a) 11410 fl. 30 cr.,

Pentru cele sub b) 315 fl. 12 cr.,

Pentru cele sub c) 1031 fl. 62 cr.,

Condițiunile, precum și planurile și preliminarile se pot vedea la comitetul comunității de avere în Caransebeș în timpul oarelor oficioase.

Oferenții sunt deobligați a declara în ofertele lor, că cunosc condițiunile, planurile și preliminarile și se supun acestora, mai departe sunt deobligați a introduce în oferte prețul oferit atât în cifre cât și în litere.

Ofertele timbrate după prescriesele legii sunt a se face pentru fiecare obiect separat și a se trimite comitetului comunității de avere în Caransebeș până la 3-lea Aprilie 1893 st. n. 11 oare a. m. într'un plic bine sigilat și provăzut cu inscripțiunea „Ofert pentru zidirea unei case cu grajd, fântână etc. în Bozovicu” resp. „Ofert pentru reconstruirea closetului din aripa dreaptă a casei Nr. 513 în Caransebeș” resp. „Ofert pentru îngrădirea cu stachete de fer și decorarea curții și grădinei a așa numitei case grăniceresci și diferite reparaturi la casa grănicerească din Băile Erculane.

Fiecare ofertă trebuie să conțină mai departe în număr sau în hârtii de stat 10% ca vadiu din prețul oferit.

Ofertele, cari încurg mai târziu s'au se abat dela condițiunile de mai sus, în fine ofertele telegrafice nu se vor lua considerare.

Caransebeș, în 6 Martie 1893.

[22] 2—2

Comitetul comunității de avere.

(Reproducerea nu se onorează).

## CONCURS.

Cu provocare la literile Ven. Consistoriu diecesan ddo 28 Decembrie 1892, Nr. 3679 Șc. se escrie prin aceasta concurs, cu termen de treizeci de zile socotit dela prima publicare, pentru întregirea definitivă a postului învățătoresc la școala confesională gr. or. română din comuna **Reinetea-Pogănici**.

Emolumintele împreunate cu acest post sunt:

1. Salariu în bani 300 fl., v. a.
2. Pentru scripturistică și conferințe 10 fl.
3. Lemne de foc pentru învățătoriu 20 m. (doauzeci de metri) de volum (5 stânjeni).
4. Cortel liber cu grădină.
5. Doauă jugere de livadă (pământ de frunte).
6. Folosirea grădinei de pomărit (1/2 juger).

7. Folosirea unei parcele de izlaz de lângă moară ( $\frac{1}{2}$  juger).

8. Dela înmormântări 40 cr.

Recurenții vor avea a-și instrua petițiunile lor cu toate documentele prescise și adresate comitetului parochial și apoi ale subșterne Prea On oficiu protopresbiterial gr. or. rom. din Logoj.

Candidații, cari dovedesc desteritate in musica vocală și instrumentală pentru conducerea unui cor vocal, vor fi preferiți.

Din ședința comitetului par. ținută la 13 Decembrie 1892.

[20] 2—3.

*Comitetul parochial.*

În conțelegere cu oficiul protopresbiterial concerninte.

### Licitațiune minuendă.

Pre baza încuviințării Ven. Cons. ddo 11 Ianuarie a. c. Nr. 1928 B. e 1893 se escrie licitațiune minuendă pentru zugrăvirea și aurirea tâmplei bisericeii gr. or. rom. din Berlisce, protopresbiteratul „Bisericii-albe“ cu prețul esclamațiunii de 7172 fl. v. a.

Licitațiunea minuendă se ve ținea în „Marța paștilor“ în 30 Martie v./11 Apriliu st. nou a. c. la 10 oare înainte de ameazi, în Berlisce.

Reflectanții sânt recercați a trimitte cu zere zile înainte de licitațiune un tablou „Sântul Ioan Botezătorul“ lucrat pe pânză 135 cm. nălțimea și 65 cm. lățimea spre a se convinge comuna despre desteritate picturei despre stilul și durabilitatea picturei și vor avea a se presenta în persoană la licitațiune, și a depune vadiul 10 % din prețul de esclamație în bani gata înainte de începerea licitațiunii; vadiul întreprinzătorului rămâne în lada bisericeii până la finirea și colaudarea lucrului întreprins.

La licitațiune vor fi preferați pictorii academici, sau cei provezuți cu atestate vrednice de laudă dela locurile, de unde au lucrat, recunoseuți și recomandați din aprtea Ven. Cons.

Spețificarea de măsuri și spese, se poate vedea ori când la oficiul parochial.

Resultatul licitațiunii întră în putere de drept numai după aprobarea lui din partea Ven. Consistoriu.

Din ședința com. par. ținută la 11 Febr. 1893 st. v. Berlisce, în 24 Februarie 1893. st v.

[19] 3—3

În numele *comitetului parochial.*

**Martin Scaficio,**  
preș. com. par.

**Nestoriu Surlașiu,**  
not. comit. paroch.

### Concurs.

Pentru postul învățătoresc la școala poporală comunală în Temes-Szlatina, se deschide concurs. Limba propunerii este română și ungurească.

Competința postului:

1. 300 fl. salariu.
2. 24 metrii lemne de foc.
3. Locuința onestă și grădina.

Recursurile timbrate, scrise în limba ungurească, adresate la înaltul Ministeriu reg. ung. de culte și instrucțiunea publică sânt a se subșterne până în 31 Martie 1893 comitetului administrativ al comitatului Căraș-Severin.

Învățătorul denumit are a implini și funcțiunile cantorului romano-catolic în limba română.

[17] 3—3

Scaunul școlar.

### Concurs

Pentru ocuparea postului învățătoresc la școala elementară comunală în comuna Putna — Căraș-Severin — cu limba de propunere romană și magiară, prin asta se deschide concurs, pe lângă următoarele emolumente:

1. Salariu în bani gata 300 fl.
2. Paușalul scripturistic 4. fl.
3. 24. metrii de lemne de încălzit.
4. Locuință cu o încăpere și grădină de legume.

Deci toți aceia, cari doresc a dobandi acest post, rugarea în limba magiară, provăzută cu timbru, adiustata după toate formele prescise, intitulată înaltului Ministeriu ung. reg. de culte și învățământ, au a o subșterne până în 15 Martie 1893 spectatului comitet administrativ comitatens al Comitatului Căraș-Severin.

Învățătorul denumide are a implini și datorințele cantonale, după ritual gr. orient. român.

Putna, la 25 Februarie 1893.

[18] 3 3

**Nicolae Balács,**  
primariu comunal.

**P**ianoforte, bine conservat, frumos și ușor de zis, se vinde ieftin. Informațiuni la D. Dr. Ziprisz.